

δώδεκα
διανοντές
twelve
thinkers

δδ | tt

νίκος κουρούσις
nikos kouroussis

δώδεκα
διανοντές
twelve
thinkers

νίκος κουρούσις
nikos kouroussis

Με τους «Δώδεκα διανοητές» του Νίκου Κουρούσιη εγκαινιάζεται η σειρά εκδόσεων *Τιμής ένεκεν*, αφιερωμένη σε πρωτεργάτες δημιουργούς της σύγχρονης εικαστικής σκηνής του τόπου μας. Η σειρά στοχεύει όχι μόνο να τιμήσει τους εν λόγω καλλιτέχνες, αλλά και να φωτίσει άγνωστες πτυχές, τόσο του έργου, όσο και της προσωπικότητας τους.

Αποτελεί ευχή στα τεύχη της σειράς να φιλοξενηθούν αδημοσίευτες ενότητες δουλειάς, κριτικά κείμενα, σημειώσεις ημερολογίου και άλλες συλλογιστικές διατυπώσεις των καλλιτεχνών.

Η παρούσα έκδοση αποτίει ελάχιστο φόρο τιμής στον Νίκο Κουρούσιη: έναν καλλιτέχνη με αδιάλειπτη παρουσία στα εικαστικά δρώμενα του τόπου και με καταλυτική συνεισφορά στην καλλιέργεια της αισθητικής παιδείας. Η έκδοση αποτελεί επίσης έκφραση σεβασμού απέναντι σε έναν υπέρμαχο δικαιωμάτων, αξιώσεων και οραμάτων των δημιουργών της Κύπρου. Αναγνωρίζοντας τη συμβολή του και επισημαίνοντας την αξία του έργου του, το συμβούλιο και τα μέλη του Συνδέσμου *Εικαστικοί Καλλιτέχνες Κύπρου*, βλέπουν στο πρόσωπο του έναν «εργάτη της ζωής μα πιότερο της τέχνης».

Σάββας Χριστοδουλίδης

Πρόεδρος Συνδέσμου *Εικαστικοί Καλλιτέχνες Κύπρου (ΕΙΚΑ)*

Λευκωσία, Μάρτιος 2015

The “Twelve Thinkers” by Nikos Kouroussis inaugurate a series of publications under the title *Honoris causa*, which is dedicated to pioneer creators of the contemporary artistic scene of Cyprus. This series aims not only to honor these artists, but also to shed more light to unknown facets of their work and personalities.

This series of publications wishes to accommodate previously unpublished work, critical texts, journal notes, as well as any other intellectual token of the artists’ activity.

The present publication pays minimum tribute to Nikos Kouroussis: an artist with uninterrupted presence in the artistic life of Cyprus and a decisive contribution to the cultivation of aesthetic culture. At the same time, this publication serves as an expression of deep respect towards a dedicated proponent of the rights, demands and visions of Cyprus’ artists. The Board and members of *Cyprus Visual Artists Association* recognize his contribution and would like to stress the value of his work, as they see in him “a laborer of life and, much more, a laborer of art”.

Savvas Christodoulides

President of *Cyprus Visual Artists Association*

Nicosia, March 2015

Το συμπόσιο των δώδεκα

Το έργο του Νίκου Κουρούση αναπτύσσεται στη βάση μιας σταθερής συνισταμένης: της έρευνας γύρω από τις έννοιες του χώρου και του χρόνου. Του χώρου ως πραγματική και πλασματική/εικονική έννοια, ως γεωγραφία, ως τόπος, ως γενεσιουργός του όγκου και των σχημάτων, ως πεδίο δράσης... Του χρόνου, υπό την τριπλή του διάσταση, ως παρελθόν, παρόν και μέλλον, ως ιστορία, ως παράδοση, ως ιδέες, ως προσωπικός και ως συλλογικός χρόνος.

Στη μακρόχρονη καλλιτεχνική του οδύσσεια ο Νίκος Κουρούσης υπήρξε ένας προσεκτικός παρατηρητής, ένας σχολιαστής της κοινωνικής, πολιτικής και πολιτισμικής πραγματικότητας, ένας αφυπνιστής. Ως γνήσιος συνεχιστής της ευρωπαϊκής καλλιτεχνικής παράδοσης, μας έδωσε έργα που λειτουργούν ως κριτική συνείδηση, ως αντίδοτο στην καλλιεργούμενη πνευματική παθητικότητα. Δεν προσπάθησε να δώσει με το έργο του απαντήσεις, αλλά να θέσει ερωτήματα και να προκαλέσει διαλογισμό. Ο άνθρωπος, η ανθρώπινη κατάσταση και ό,τι τη διαμορφώνει και την καθορίζει, ήταν πάντα στο επίκεντρο της εργασίας του.

Με τις εγκαταστάσεις του, μας τοποθετεί σ' ένα χώρο στα όρια του ιερού, όπου ο καλλιτέχνης με τη βοήθεια των εικαστικών του μέσων, της αφαίρεσης, των συμβολισμών, της υποβολής, της ενέργειας των υλικών, της ενεργητικής δύναμης των χρωμάτων και μιας ελλειπτικής αφήγησης, μας καλεί, πέρα από την απλή ενατένιση των εικόνων, με τη βοήθεια της μαγείας που δημιουργεί το σημαίνον να προχωρήσουμε στο σημαινόμενο και να συμμετάσχουμε νοητικά, αλλά και μ' όλο μας το σώμα διαμέσου των αισθήσεων, στο εικαστικό τεκταινόμενο, βιώνοντας μια πραγματική και όχι μόνο μια εικαστική εμπειρία.

Ως ένας εναλλακτικός ιερέας μας εισάγει σ' ένα χώρο όπου συντελείται μια τελετουργία, ένα μυστήριο, αυτό της τέχνης, με απώτερο σκοπό την επικοινωνία του θεατή με το ενδότερο «είναι» του και την ενδυνάμωση της κριτικής του συνείδησης. Τρέφοντας τα έργα του από μια υποκειμενική πρόσληψη και εμπειρία του χώρου-τόπου και του χρόνου-ιστορία/ιδέες, λειτουργεί συχνά ως ένας νυγμός στη νάρκωση, ως παρακινητής, ως αντιστασιαστής, ως ενάντιος στα διάφορων μορφών εξουσιαστικά παιχνίδια.

Ο Νίκος Κουρούσις, ως συνειδητοποιημένος και ενεργός πολίτης ήταν πάντα παρόν και συμμετοχός στους αγώνες της πατρίδας του για δημοκρατία και ελευθερία. Το έργο του δεν θα μπορούσε, λοιπόν, να είναι αποστασιοποιημένο από την πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα της Κύπρου. Στην προηγούμενη δουλειά του με γενικό τίτλο «Οι Πρωταγωνιστές», ο Νίκος Κουρούσις συναντά με το έργο του τους πρωταγωνιστές της ιστορίας της Κύπρου, όλους

αυτούς οι οποίοι από επίσημες και θεσμικές θέσεις έπαιξαν ρόλο στη διαμόρφωση της σύγχρονης κυπριακής ιστορίας και στη δημιουργία αλλά και στην προσπάθεια επίλυσης αυτού που ονομάζουμε «Κυπριακό πρόβλημα». Ως πρωταγωνιστές ενός εικαστικού έργου γίνονται αντικείμενο μιας διαφορετικής πρόσληψης και κριτικής. Ο καλλιτέχνης τους «εκθέτει» και τους απογυμνώνει, προκαλώντας τον κάθε θεατή να εξέλθει από την αδράνειά του και να αναρωτηθεί για τον ρόλο τους και για τη δική του προσωπική σχέση μαζί τους, την ιστορία και τον τόπο του, σε μια διαδικασία αυτογνωσίας.

Η Κύπρος, δεν αποτελεί βέβαια μεμονωμένη περίπτωση. Όπως αυτή και πολλές άλλες χώρες βρίσκονται εγκλωβισμένες στα μεγάλα διεθνή πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα και στα παιγνίδια άσκησης της εξουσίας. Ο κάθε πολίτης του πλανήτη γη απειλείται. Το ειδικό γίνεται καθολικό και το τοπικό παγκόσμιο. Ο καλλιτέχνης αναζητεί το αντίδοτο στην υποδούλωση και στη χειραγώγηση του ανθρώπου και ως τον ακρογωνιαίο λίθο ο οποίος μπορεί να στηρίξει τα θεμέλια ενός κόσμου που σείονται, προτείνει την επιστροφή στις ρίζες του ελεύθερου, αδέσμευτου και δημιουργικού διαλογισμού και στις αρχετυπικές αξίες. Του διαλογισμού που προσπαθεί και αγωνιά να συναντήσει την αλήθεια, χωρίς να αυτοαναιρείται, μετατρεπόμενος σε θέαμα και εμπόρευμα. Έτσι, με την καινούρια εικαστική του πρόταση «Συμπόσιο» συναντάται με δώδεκα μεγάλους δημιουργούς, διανοητές, καλλιτέχνες και λογοτέχνες, των οποίων τα οικοδομήματα της σκέψης και τα μεγάλα καλλιτεχνικά και λογοτεχνικά έργα, αποτελούν τη ζωοδόχο πηγή, την αέναη τροφή, για την αναζήτηση της αλήθειας,

για την σύνδεση με την εσωτερική μας ζωή και την αδέσμευτη σκέψη. Γνωρίζει όπως ο Αναξαγόρας ότι «είναι του νου η δύναμη πελώρια», γι' αυτό και όλες οι ενέργειες υποδούλωσης του ανθρώπου ξεκινούν από τις προσπάθειες τυποποίησης, ρομποτοποίησης και υποδούλωσης της σκέψης και της δημιουργικής του δύναμης.

Στην προσπάθειά του ο καλλιτέχνης ν' αντισταθεί επιστρέφει στο θεμελιακό και υπερχονικό. Σ' αυτούς που δίνουν σπόρους, που δίνουν κλειδιά στην αείζωνο εγρήγορση. Η διαλεκτική τέχνη του Κουρούσιπ μας ζητά να αποδεσμεύσουμε το μυαλό μας από ό,τι παραπλανητικό, προκατασκευασμένο, υποβολιμαίο και ψυχαναγκαστικό το κατοικεί και με παιδική αγνότητα και δεκτικότητα ν' αφήσουμε το έργο να μιλήσει στο μυαλό και στις αισθήσεις μας, σ' ένα συνειδητό αλλά και σε ένα ασύνειδο επίπεδο. Μας καλεί, λοιπόν, να συμμετάσχουμε σ' ένα συμπόσιο μαζί με τον Ηράκλειτο, τον Σωκράτη, τον Πλάτωνα, τον Αρχιμήδη, τον Αριστοτέλη, τον Πυθαγόρα, τον Αισχύλο, τον Σοφοκλή, τον Ευριπίδη, τον Αριστοφάνη, τον Φειδία και τον Πραξιτέλη. Σ' αυτό το Συμπόσιο κάθεται και ο ίδιος ο καλλιτέχνης και τρέφεται ως ένας σύγχρονος Φαίδωνας από την επαφή και τον διάλογο μαζί τους. Στόχος του η διείσδυση και η κατανόηση του εαυτού και του κόσμου. Η πρόθεσή του δηλώνεται ευθέως στα «προπύλαια» της εγκατάστασής του με την αναφορά του στον Ηράκλειτο και στη ρήση του «Ερεύνησα τον εαυτό μου».

Η πρόσκληση είναι ανοιχτή, όπως και το έργο. Ο διάλογος μαζί του θα είναι διαφορετικός για τον κάθε ένα από εμάς. Ίσως βέβαια κάποιοι

απορρίψουν εντελώς αυτή την επικοινωνία. «Απευθύνομαι σε όσους είναι θεμιτό, οι αμύητοι φράξτε τις κόγχες» (Ορφέας). Άλλοι ίσως και να διερωτηθούν όπως και ο καλλιτέχνης, αμέσως μετά την τούρκικη εισβολή και την καταστροφή που προκάλεσε στην πατρίδα του, εάν η τέχνη είναι αναγκαία, αν είναι πολυτέλεια, ένας αυτισμός ή μια ουτοπία. Εύλογα ερωτήματα με ποικίλες απαντήσεις. Ο Κουρούσις έδωσε τη δική του απάντηση στο ερώτημα που ο ίδιος έθεσε, λίγους μόνο μήνες μετά την καταστροφή. Ύστερα από μια ολιγόμηνη απόλυτη καλλιτεχνική σιωπή και απομόνωση, δημιούργησε το έργο «Ουράνιο τόξο», στέλλοντας σε Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους δυνατά μηνύματα αισιοδοξίας και πίστης σ' ένα καλύτερο αύριο. Η τέχνη αποδείχθηκε «ανώτερη από τη δύναμη» (Μουσαίος), αντιδρώντας δυναμικά και προτάσσοντας τη ζωή στον θάνατο.

Τριανταέξι χρόνια μετά τη δημιουργία του ουράνιου τόξου, ο Νίκος Κουρούσις εξακολουθεί να χρησιμοποιεί την τέχνη ως μέσον επιβίωσης, εργήγορης και ενεργοποίησης της ελεύθερης, δημιουργικής σκέψης.

Δρ. Ελένη Σ. Νικήτα
Ιστορικός Τέχνης

The Symposium of the Twelve

Nikos Kouroussis' work unfolds on the basis of one constant parameter: his research around the concepts of time and space. Space as a physical and imaginative/virtual notion, as a geographical location, a place, an operative of volume and shape, a field of scope... And time in its threefold nature of past, present and future, as history, tradition, ideas, and as both personal and collective time.

In his long-standing odyssey as an artist, Nikos Kouroussis has been a mindful observer, a commentator of the social, political and cultural reality, an awakener. A true continuer of European artistic tradition, he has given us works which function as our critical conscience, the antidote to cultivated intellectual passivity. The artist has never tried to furnish us with answers, but rather to pose questions and activate thoughts. Man, the human condition and everything that shapes and defines it, has always been at the core of his work.

His installations create borderline sacred spaces, in which the artist with the help of his preferred visual means –abstraction, symbolisms, suggestions, the energy of the materials, the energetic power of colour and a purposely incomplete narrative– and the magic created by the

signifier, invites us to go beyond the contemplation of the image and on to the signified, and to participate mentally, as well as physically through our senses, in the visual happening, thus having a real experience rather than just a visual/virtual one.

As an alternative priest, he introduces us into a space in which a ritual, a mystery is held, which is the sacrament of art. Its ultimate aim is the viewer's communication with his/her own "inner self" and the enhancement of his/her critical conscience. The artist's works are nourished by a very subjective perception and experience of space-time and time-history/ideas, and he becomes a pricking against numbness, a prodger, a partisan, an adversary of the various forms of authoritarian games.

Nikos Kouroussis, as a conscientious and active citizen has always been present in the struggles of his homeland for democracy and freedom. And thus his work could not remain detached from the socio-political reality of Cyprus. In his previous work titled "The Protagonists", Kouroussis met with the leading men and women in the history of the island, all those in official positions of power who played a significant role in the shaping of contemporary Cyprus history and in the creation as well as in the efforts for a solution of "the Cyprus Problem". Assuming the leading role in a visual work of art, they become subject to a different approach, perception and criticism. The artist "exposes" and uncovers them, challenging the viewer to come out of his/her inertia and question their role as well

as his/her own relationship to these people, to the history and the land, in a process of self-knowledge.

Cyprus is by no means an isolated case. Many other countries are likewise caught up in the grand global political and financial interests and power games. Each and every citizen of this planet Earth is under threat. That which is particular becomes global, that which is local becomes international. The artist seeks the antidote to the enslavement and manipulation of man. As a cornerstone capable of supporting the shaky foundations of the world, the artist proposes the return to the roots of free, unrestrained, creative reflection and primordial values. A reflection and rumination that struggles to reach the truth, without negating itself and turning into a spectacle and a commodity. Thus in his new work, in his "Symposium", the artist meets with twelve great men –artists, thinkers and writers– whose great artistic and literary production and structures of thought become the life-giving source, the perpetual nurturer in the search for truth, the connection with a life within and the liberated mind. He knows just like Anaxagoras that "great is the power of the mind", and therefore all attempt to enslave man begin with deliberate steps to stereotype, mechanize and enslave his thoughts and creative power.

In his attempt to stand firm, the artist resorts to the fundamental and the timeless, to that which gives seeds and holds the key to everlasting vigilance. Kouroussis' dialectic art asks us to free our minds from all that it harbors which is misleading, prefabricated, forged and obsessive,

and with childlike innocence and receptivity to let the work speak to our mind and senses, on both a conscious and subconscious level. It invites us then, to participate in a symposium with Heraclitus, Plato, Archimedes, Pythagoras, Aeschylus, Sophocles, Euripides, Aristophanes, Phedias and Praxiteles. The artist himself sits in the Symposium, nourished like a modern day Phaethon by the contact and conversation with them. His aim is to infiltrate and understand the self and the world. His intention is clearly stated at the gateway of his installation, his "propylaea", in the reference to Heraclitus and his saying "I went in search of myself".

It is an open challenge, just like the work itself. The dialogue with it differs for each one of us. Some may totally reject any kind of communication. "I address those who want this, the uninitiated may block the niches". (Orpheus) Others perhaps may wonder, just like the artist, if, following the Turkish invasion and the devastation it cause, art is even necessary, or if it is a luxury, a kind of autistic utopia. These are legitimate questions which receive varied answers. Kouroussis gave his own answer to the question he himself formulated a few months after the devastation. Following a few months of absolute silence and isolation, he created the "Rainbow", sending out strong messages of faith and hope for a better future to Greek and Turkish Cypriots alike. Art proved "greater than power" (Musaïos), dynamically putting forth life in the face of death.

Thirty six years after the creation of his "Rainbow", Nikos Kouroussis still uses his art as a means of survival, vigilance and activation of freedom and creative thinking.

Dr. Eleni S. Nikita

Art historian

«Συμπόσιο»
ή περί τέχνης
διάλογος γλυπτός

Το «Συμπόσιο» του Νίκου Κουρούσιη, το οποίο παρουσιάζεται φωτογραφικά στις σελίδες που ακολουθούν, κατέχει μια ιδιαίτερη θέση στο συνολικότερο έργο του καλλιτέχνη. Δημιουργήθηκε το 2010 προκειμένου να παρουσιαστεί ως εγκατάσταση στο Πολιτιστικό Ίδρυμα της Τράπεζας Κύπρου τον Οκτώβριο εκείνης της χρονιάς. Σήμερα εκτίθεται στον μεγάλο προθάλαμο του κτηρίου των Πολιτιστικών Υπηρεσιών.

Προφανώς κάθε έργο ενός καλλιτέχνη κατέχει ξεχωριστή θέση στο σύνολο της δημιουργίας του. Ωστόσο, το «Συμπόσιο» του 2010 αποτελεί μια ιδιαίτερη περίπτωση. Παρατηρώντας το μεγάλο σε μήκος έργο, καθώς απλώνεται στο δάπεδο, διακρίνουμε ότι πάνω σε τρεις τετράγωνες, άσπρες βάσεις έχουν τοποθετηθεί συμμετρικά δώδεκα ανεξάρτητα γλυπτά, από τέσσερα σε κάθε βάση. Αν κοιτάξουμε το έργο στο μήκος του, σχηματίζονται δυο σειρές από έξι γλυπτά, αν το κοιτάξουμε στο πλάτος του, σχηματίζονται έξι σειρές από δύο γλυπτά, ενώ αν το κοιτάξουμε από ψηλά σχηματίζονται τρεις ομάδες από τέσσερα γλυπτά. Το «Συμπόσιο» του 2010 εδράζεται πάνω σε μια ομάδα παλαιότερων έργων του Νίκου με τον ίδιο τίτλο (1993-1996), τα οποία ανήκουν στη σειρά «Χώρος-Χρόνος-Υλη» και τα οποία

παίζουν με την ιδέα του τελετουργικού γεύματος γύρω από ένα τραπέζι. Στα παλαιότερα αυτά έργα κυριαρχεί η ιδέα του τετράγωνου μέσα σ' ένα μακρόστενο σχήμα. Στο «Συμπόσιο» του 2010 αυτή η σύλληψη έχει αναπτυχθεί σε χωρικό μέγεθος, στερεομετρική πολυπλοκότητα και νοηματικό βάθος.

Τα δώδεκα γλυπτά, τοποθετημένα το καθένα σε μια ξεχωριστή ξύλινη βάση με έναν εγγεγραμμένο κύκλο μέσα της, δεν απεικονίζουν μια ενιαία ιδέα, αλλά αποδίδουν κάτι από την προσωπικότητα και το έργο δώδεκα στοχαστών του αρχαίου ελληνικού κόσμου. Αυτό δεν δηλώνεται ρητά πουθενά μέσα στο έργο, ούτε και στην πινακίδα που το συνοδεύει. Ο παρατηρητής, όμως, θα διαπιστώσει ότι σε ένα γλυπτό είναι σφιγμένα σε μια μέγγενη μερικά βιβλία που οι ράχες τους φανερώνουν ότι πρόκειται για σύγχρονες εκδόσεις επίλεκτων διαλόγων του Πλάτωνα. Πιάνοντας το νήμα από εκεί, ο παρατηρητής θα έχει τη δυνατότητα να ανακαλύψει ότι πίσω από ένα ορθωμένο μακρόστενο σχήμα, τυλιγμένο σε λιναρόσχοινο κρύβεται ο φαλλός του ανατρεπτικού ήρωα στις κωμωδίες του Αριστοφάνη, ενώ απέναντι από τον Πλάτωνα, βρίσκεται τοποθετημένο μέσα σε ένα τετράγωνο σιδερένιο πλαίσιο ένα χαμηλό ποτήρι, το κώνειο που ήπιο ο Σωκράτης. Τα έξι ζευγάρια των αρχαίων στοχαστών που παρακάθονται στο συμπόσιο του Νίκου είναι —από πάνω προς τα κάτω (όπου το «από πάνω» δηλώνει το βάθος της αίθουσας που εκτίθεται το γλυπτό)— ο Φειδίας και ο Πραξιτέλης, ο Σωκράτης και ο Πλάτωνας, ο Αριστοφάνης και ο Αισχύλος, ο Ευκλείδης και ο Ηράκλειτος, ο Ευριπίδης και ο Πυθαγόρας, ο Αριστοτέλης και ο Αρχιμήδης.

Τι συμβαίνει σε αυτό το «Συμπόσιο»; Θα ξεκινήσω από την υπενθύμιση ότι Συμπόσιον ή περί Έρωτος είναι και ο τίτλος ενός από τους περιφημότερους διαλόγους του Πλάτωνα, όπου η συζήτηση περιστρέφεται γύρω από τη φύση του έρωτα με αφορμή την τέχνη. Και ο Νίκος με αυτό το γλυπτό παρουσιάζει έναν διάλογο, αλλά ανάμεσα στους δώδεκα στοχαστές και τον ίδιο. Κάθε ένας από αυτούς τους αρχαίους Έλληνες πρόσφερε στον Νίκο μια «έννοια» την οποία εκείνος αξιοποίησε δημιουργικά μέσα στο έργο του. Έτσι, ο Αριστοτέλης του εξήγησε τη δημιουργία του φωτός και του χρωματικού φάσματος του ουράνιου τόξου· ο Πραξιτέλης τη φύση της γλυπτικής τέχνης, ο Αισχύλος τη λειτουργία του θεατρικού σκηνικού, ο Ηράκλειτος τη θερμή σκοτεινότητα της φιλοσοφικής σκέψης, ο Αριστοφάνης τις δυνατότητες της θεατρικής μετάλλαξης, ο Πλάτωνας τον συνδυασμό της λογικής με το συναίσθημα, ο Σωκράτης τη τετράγωνη συλλογιστική της φιλοσοφικής ανάλυσης, ο Ευριπίδης τον ρόλο των θεών στο κόσμο των ανθρώπων, ο Φειδίας τη χρήση των πολυτελών αλλά φυσικών υλικών, οι τρεις «μαθηματικοί» Πυθαγόρας, Ευκλείδης και Αρχιμήδης τις αρχές της γεωμετρίας και της φυσικής των στερεών και υγρών σωμάτων.

Με τη σειρά του ο Νίκος προσφέρει στους συνδαιτημόνες του «Συμποσίου» του όψεις του δικού του έργου, στις οποίες αποτυπώνει κάτι από τις έννοιες που παρέλαβε. Τα δώδεκα γλυπτά υπακούουν απόλυτα στις επιταγές της σύγχρονης τέχνης, χωρίς να καταβάλλεται καμιά προσπάθεια «ρεαλιστικής» αποτύπωσης των αρχαίων στοχαστών. Έτσι, για παράδειγμα, στον Αριστοτέλη ο Νίκος προσφέρει ένα γλυπτό, που εμφανώς παίζει με την ιδέα του φωτός και της διάθλασής του,

αλλά μέσα από τα υλικά του δημιουργού (πλέξιγκλας, κονίαμα για την κατασκευή υδατοχρωμάτων), ενώ το γλυπτό συνδιαλέγεται με τη σειρά «Ουράνιο τόξο» (1976-1979). Το λινάρόσχοινο, πάλι, που τυλίγει τον αριστοφανικό φαλλό συνδιαλέγεται με τα αντίστοιχα σχοινιά που κυριαρχούν στη σειρά «Λαβύρινθος» (1980-1987), αλλά συνδέεται και με το επιχρυσωμένο καλαπόδι του σκηνογράφου Αισχύλου σε έργα της ίδιας σειράς. Την προσοχή μας αξίζει το γλυπτό που προσφέρει ο Νίκος στον Πραξιτέλη, καθώς ο συνδυασμός του μάρμαρου με τα βαριά εργαλεία του γλύπτη, όχι μόνο αντανakλά τη σκληρή δουλειά του δημιουργού, αλλά παραπέμπει και σε έναν κορυφαίο σύγχρονο γλύπτη, τον Ιαπωνοαμερικανό Isamu Noguchi (1904-1988), τον οποίο ο Νίκος γνώρισε στη Νέα Υόρκη, και ο οποίος τού χάρισε τα αντίγραφα των εργαλείων του, που τώρα ο Νίκος προσφέρει στον αρχαίο γλύπτη ως δώρο των ομοτέχνων του. Από τη σειρά «Οδύσσεια» (1988-1990) προέρχονται οι αιωρούμενες βαρκούλες στο γλυπτό για τον Ευριπίδη, μόνο που στις χάρτινες βάρκες είναι τυπωμένα τα ονόματα των θεών που εμφανίζονται στις τραγωδίες του αμφισβητή ποιητή.

Σε αυτό το «Συμπόσιο», ο Νίκος, στοχαστής και τεχνίτης συνάμα, επιστρέφει αυτό που πήρε μέσα από μια σύγχρονη προσέγγιση, δημιουργώντας έτσι έναν γλυπτό διάλογο για την τέχνη — μια νοητική και συναισθηματική σύνδεση του παρόντος και του παρελθόντος, με το βλέμμα όμως στραμμένο προς το μέλλον.

Παναγιώτης Αγαπητός

Πανεπιστήμιο Κύπρου

“Symposium”,
or sculptural
dialogue on art

Nikos Kouroussis's 'Symposium', photographs of which appear on the pages that follow, holds a special place in the artist's overall work. It was created in 2010 in order to be exhibited in October of that year as an installation at the Bank of Cyprus Cultural Foundation. It is currently on show in the large vestibule of the Cultural Services' building.

Naturally, every piece of art has a special place in an artist's overall work, but the 2010 Symposium is a special case. Looking at this long piece of work as it spreads out along the floor, we notice that twelve independent sculptures have been set out symmetrically on three white square bases, four on each base. If we look down the work lengthwise, we see that it forms six rows of two sculptures, whereas if we look across at it, we see six rows of two sculptures and if we look down from above, we see three groups of four pieces. The 2010 Symposium is based on a group of older works by Kouroussis with the same title (1993-1996), which belong to the series entitled 'Space-Time-Matter' and which play with the idea of a ritual meal around a table. In the older works the dominant idea is that of a square inside an oblong.

In the 2010 Symposium this concept has been developed in spatial magnitude, stereometric complexity and notional depth.

The twelve sculptural pieces, each one of which is set on a separate wooden base with a circle traced on the inside, do not depict a single idea, but convey something of the personality and work of twelve thinkers of the ancient Greek world. This is not expressly stated anywhere in the work, or in the explanatory text which accompanies it. However, the observer will notice that in one of the sculptures a vice is tightened around some books whose titles show them to be modern editions of select dialogues of Plato. Moving on from this clue, the observer will be able to discover that behind an upright oblong shape, wrapped in rope is concealed the phallus of one of the subversive heroes of Aristophanes' comedies; while across from Plato, a low glass stands in a square iron frame, representing the hemlock drunk by Socrates. The six pairs of ancient thinkers attending Nikos's symposium are – from top to bottom (where 'top' denotes the back of the room in which the work is exhibited) – Phidias and Praxiteles, Socrates and Plato, Aristophanes and Aeschylus, Euclid and Heraclitus, Aristotle and Archimedes.

What is going on in this *Symposium*? I will begin with the reminder that *Symposium, or on Love*, is also the title of one of Plato's most renowned dialogues, in which the discussion revolves around the nature of love with art as its starting-point. In this sculpture, Nikos too presents a dialogue, but here the dialogue is between the twelve

thinkers and himself. Each one of these ancient Greeks handed Nikos a 'concept' which he develops creatively through his work. Thus, Aristotle described to him the creation of light and the colour spectrum of the rainbow; Praxiteles expounded the nature of the art of sculpture; Aeschylus the function of the stage set; Heraclitus the warm darkness of philosophical thought; Aristophanes the possibilities of theatrical transformation; Plato the combination of logic with feeling; Socrates the rational reasoning of philosophical analysis; Euripides the role of the gods in the world of men; Phidias the use of luxurious but natural materials; the three 'mathematicians', Pythagoras, Euclid and Archimedes, the principles of geometry, and the physics of solid and liquid bodies.

In his turn Nikos offers to the fellow banqueters of his *Symposium* aspects of his own work, in which he imprints something of the concepts he received. The twelve sculptures obey absolutely the commands of modern art, without making any attempt at a 'realistic' portrayal of the ancient thinkers. Thus, for example, in Aristotle Nikos offers a sculpture which clearly plays with the idea of light and its refraction, but through the materials used by the artist (Plexiglas, powdered pigment for making water colours) while the sculpture interacts with the series 'Rainbow' (1976-1979). The flaxen rope which is wrapped round the Aristophanic phallus converses with the corresponding ropes that dominate the series 'Labyrinth' (1980-1987), but is also linked to the gilded shoe-tree of stage designer Aeschylus in works of the same series. The sculpture offered by Nikos to Praxiteles deserves

particular attention, since the combination of marble with the heavy tools of the sculptor not only reflects the hard work of the artist, but also refers the viewer to prominent contemporary Japanese-American sculptor Isamu Noguchi (1904-1988), whom Nikos met in New York and who gave him copies of his tools which Nikos now offers to the ancient sculptor as a gift from his fellow-craftsmen. In the sculpture dedicated to Euripides the suspended small boats come from the series of works entitled 'Odyssey' (1988-1990), except that here the paper boats have printed on them the names of the gods who appear in the tragedies of the dissenter poet.

In this *Symposium*, Nikos – as both thinker and craftsman – gives back what he received through a contemporary approach, thus creating a sculptural dialogue on art; an intellectual and emotional connection between past and present but with his gaze turned firmly to the future.

Panayiotis Agapitos,
University of Cyprus

Δώδεκα Διανοντές, 2010. Κρατική Πινακοθήκη Σύγχρονης Κυπριακής Τέχνης
Twelve Thinkers, 2010. State Gallery of Contemporary Cypriot Art

Αρχιμήδης / 39 x 24,5 x 39 εκ. / Ξύλο, μέταλλο
Archimedes / 39 x 24,5 x 39 cm / Wood, metal

Πυθαγόρας / 39 x 56 x 39 εκ. / Ξύλο, πλέξιγκλας, μέταλλο, φυσικό χρώμα Μιτσερού
Pythagoras / 39 x 56 x 39 cm / Wood, plexiglass, metal, natural colour from Mitsero

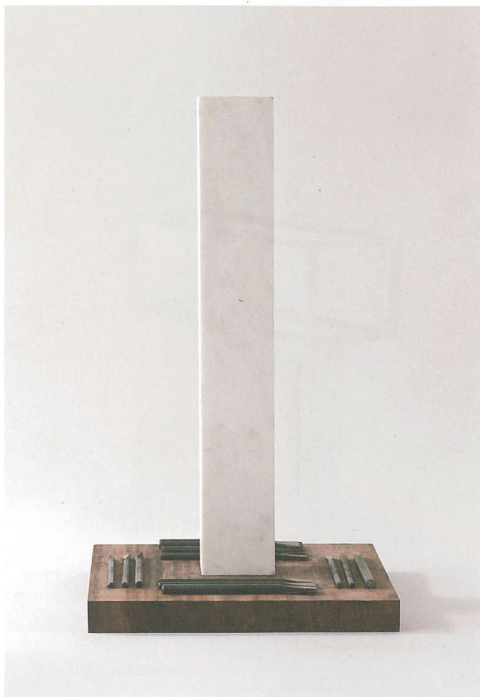
Ηράκλειτος / 39 x 24 x 39 εκ. / Ξύλο, μπρούντζος, κάρβουνο, μέταλλο
Heraclitus / 39 x 24 x 39 cm / Wood, brass, charcoal, metal

Σοφοκλής / 39 x 115 x 39 εκ. / Ξύλο, πλέξιγκλας, μπρούντζος, καλαπόδια
Sophocles / 39 x 115 x 39 cm / Wood, plexiglass, brass, shoe lasts

Πλάτων / 39 x 54 x 39 εκ. / Ξύλο, σφυκτήρας, βιβλία
 Plato / 39 x 54 x 39 cm / Wood, clamp, books

Πραξιτέλης / 39 x 74 x 39 εκ. / Ξύλο, μάρμαρο, μέταλλο
Praxiteles / 39 x 74 x 39 cm / Wood, marble, metal

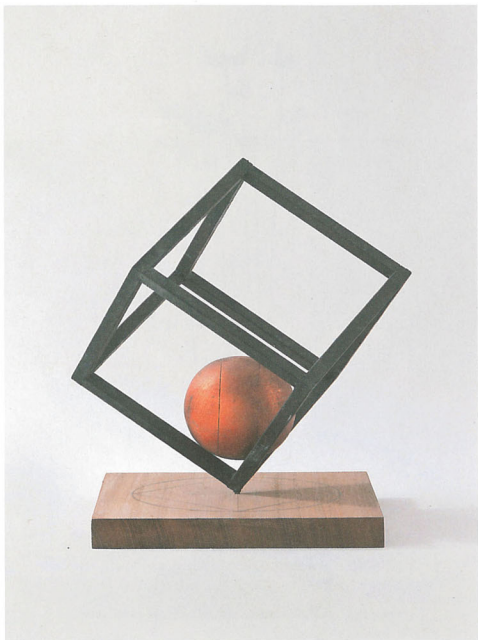
Φειδίας / 39 x 42 x 39 εκ. / Ξύλο, μάρμαρο, μέταλλο, πέτρα, χρυσομπογιά
Phidias / 39 x 42 x 39 cm / Wood, marble, metal, stone, metallic gold colour

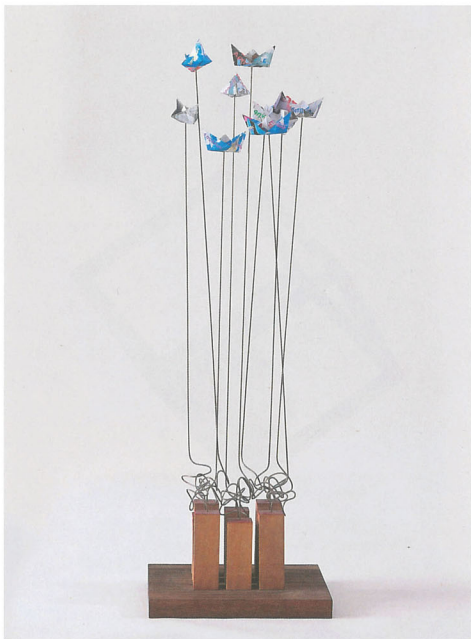
Σωκράτης / 39 x 30 x 39 εκ. / Ξύλο, μέταλλο, γυαλί
Socrates / 39 x 30 x 39 cm / Wood, metal, glass

Αριστοφάνης / 39 x 70 x 39 εκ. / Ξύλο, σχοινί, μέταλλο
Aristophanes / 39 x 70 x 39 cm / Wood, rope, metal

Ευκλείδης / 39 x 60 x 39 εκ. / Ξύλο, μέταλλο, χρυσομπογιά
Euklid / 39 x 60 x 39 cm / Wood, metal, metallic gold colour

Ευριπίδης / 39 x 135 x 39 εκ. / Ξύλο, ανωξιδωτο μέταλλο, χαρτί
Euripides / 39 x 135 x 39 cm / Wood, stainless steel, paper

Αριστοτέλης / 39 x 30 x 39 εκ. / Ξύλο, πλεξιγκλάς, σκόνες χρωμάτων
Aristotle / 39 x 30 x 39 cm / Wood, plexiglass, pigments

Ο Νίκος Κουρούσις γεννήθηκε το 1937 στο Μιτσερό της Κύπρου. Ζει και εργάζεται στη Λευκωσία. Από το 1960 μέχρι το 1964 φοίτησε στο Saint Martins College of Art και στο Horney College of Art του Λονδίνου.

Επιλεγμένες Εκθέσεις

1968 Τριενάλε Νέον Δελχί Ινδία, 1969 Μπιενάλε Νέων Παρίσι, 1970 Κοινοπολιτειακό Κέντρο Λονδίνο, 1972 Μπιενάλε Χαρακτικής Βενετία, 1973 Αίθουσα Τέχνης Δεσμός Αθήνα, 1974 Γκαλερί Kupperts Neuss Γερμανία, 1975 11η Διεθνής Μπιενάλε Χαρακτικής Λουμπλιάνα, 1976 Εθνική Πινακοθήκη Αθήνας, Μακεδονικό Κέντρο Τέχνης Θεσσαλονίκη, 1978 Διεθνής Μπιενάλε Χαρακτικής Fredrikstad Νορβηγία, Διεθνής Μπιενάλε Χαρακτικής Frechen Γερμανία, 1977 Αίθουσα Τέχνης Δεσμός Αθήνα, 1979 Night Gallery Λονδίνο, 1982 Φιλοξενούμενος καλλιτέχνης στο Ινστιτούτο Pratt Νέα Υόρκη. Δράσεις από φοιτητές με θέμα τον Λαβύρινθο, 1984 Μπιενάλε Αλεξάνδρειας, 1988 Μεταμόρφωση Βίντεο Εγκατάσταση Ινστιτούτο Pratt Νέα Υόρκη, Υποτροφία Φούλμπραϊτ για έρευνα με θέμα την Γραμμή στην Δημιουργία, 1990 Μπιενάλε Βενετίας, 2001 Αναδρομική έκθεση ,Πολιτιστικό Κέντρο Μελίνα, Αθήνα, Συνεργασία Υπουργείου Πολιτισμού

Κύπρου και Ελλάδας, 2003 Ιερά Πορνεία
 Μεσογειακό Μουσείο Στοκχόλμης, 2004
 Αρπαγή της Ευρώπης, εγκατάσταση
 Openasia Βενετία, 2005 Αρπαγή της
 Ευρώπης εγκατάσταση Αθήνα by Art,
 2005 Αρπαγή της Ευρώπης εγκατάσταση
 Casa Elizarde Βαρκελώνη, 2006 RE-ART
 εγκατάσταση Caledonian University
 Γλασκώβη, 2009 Οι πρωταγωνιστές,
 εγκατάσταση Καστελιώτισσα, 2010 Οι
 Πρωταγωνιστές Νέα Υόρκη, Λονδίνο,
 Κωνσταντινούπολη, Παρίσι.' 2010
 Συμπόσιο' εγκατάσταση Πολιτιστικό
 Τμήμα, Τράπεζα Κύπρου Λευκωσία, 2011
 Διεθνές Συμπόσιο Γλυπτικής Tsiangtsung
 Κίνα, 2011 'Μεσόγειος' αφιέρωμα στον
 Πυθαγόρα, εγκατάσταση στην Αλυκή
 Δήμου Λάρνακας, 2011 Διασπορά
 Μουσείο Λεβέντη Λευκωσία, 2012 Οι
 Πρωταγωνιστές, Contemporary Views
 Bozar Expo, Βρυξέλλες, 2014 αφιέρωμα
 στον Ηράκλειτο Πολιτιστικό Κέντρο
 Δήμος Λάρνακας.

Διαμονές:

1982 Pratt Institute, Νέα Υόρκη.

Υποτροφίες:

1976 Υποτροφία Βρετανικού
 Συμβουλίου Λονδίνο, 1988
 Υποτροφία Fulbright Νέα Υόρκη.

Διαλέξεις:

1982 Λαβύρινθος Pratt Institute
 Νέα Υόρκη, 1987 Η Γραμμή
 Pratt Institute Νέα Υόρκη, 1988
 Τέταρτη Διάσταση, Πανεπιστήμιο
 Νότιας Ντακότας. Υλη-Χώρος-
 Χρόνος, N.Y.U. Νέα Υόρκη,
 2006 Υλη-Χώρος-Χρόνος Ένωση
 Αρχιτεκτόνων Σόφιας Βουλγαρία.

Nikos Kouroussis was born in 1937 in Cyprus (Mitsero). He lives and works in Nicosia. He studied art at Saint Martins College of Art and at Horney College of Art in London between 1960 and 1964.

Selected Exhibitions

1968 New Deli Triennial India,
1969 Youth Biennale Paris, 1970
Commonwealth Cultural center
London, 1972 Venice Print Biennale,
1973 Desmos Art Gallery Athens,
1974 Koppers Gallery Neuss Germany,
1975 11th International Print Biennale
Lumpliana, 1976 Athens National
Gallery, Macedonian Art Center Salonika,
1978 International Print Biennale
Fredrikstad Norway, International
Print Biennale Frechen Germany,
1977 Desmos Art Gallery Athens,
1979 Night Gallery London, 1982
Labyrinth, performance Pratt Institute
New York, 1984 Alexandria Biennale,
1988 Metamorphosis Video Installation
Pratt Institute New York, 1990 Venice
Biennale, 2001 Retrospective Exhibition
Melina Cultural Center Athens, 2003
Holy Prostitution Medelhavsmuseet
Stockholm, 2004 Rape of Europa
Installation OpenAsia Venice, 2005
Rape of Europa Installation Casa Elizarde
Barcelona, 2006 RE-ART Installation

Caledonian University Glasgow, 2009
 The Protagonists Installation Kasteliotissa
 Nicosia, 2010 The Protagonists Cyprus
 Consulate New York, Cyprus Embassy
 London, European Cultural Capital
 Constantinople, Cyprus Exhibition
 Paris, 2010 Symposium Installation
 Cultural Center Bank of Cyprus 2011
 International Sculpture Symposium
 Tsiangtsung China, 2011 Mediterranean
 homage to Pythagoras, Installation
 Larnaca salt Lake Cyprus, 2011 Diaspora
 Eleventh Municipal Museum Nicosia,
 2012 The Protagonists Contemporary
 Views Bozar Brussels, 2014 Homage to
 Heraclitus Larnaca Municipal Cultur
 Center.

Residencies:

1982 Pratt Institute New York

Scholarships:

1976 British Council Visiting
 Scholarship U.K. 1977-88 Fulbright
 Scholarship Pratt Institute
 New York

Lectures:

1982 labyrinth Pratt Institute
 New York, 1988 Space-matter-
 Time N.Y.U. New York, 1987
 The Line Pratt Institute New
 York, 1988 The Fourth Dimension
 University Of South Dakota U.S.A.,
 2006 The Union of Architects
 Sofia Bulgaria.

www.kouroussis.com
nkouroussis@yahoo.com

Επιμέλεια έκδοσης: Μόνικα Ασμενίου
Σχεδιασμός: Όμιρος Παναγίδης
Φωτογράφιση: Νίκος Λουκά
Κείμενα: Σάββας Χριστοδουλίδης,
Ελένη Νικήτα, Παναγιώτης Αγαπίτος
Εκτύπωση: Τυπογραφείο Καΐλας
*Ο κατάλογος #1 του Νίκου Κουρούση
τυπώθηκε σε ανακυκλώσιμο χαρτί Favini
120gr σε 500 αντίτυπα τον Μάρτιο του 2015*

Editing: Monika Asimenou
Design: Omiros Panayides
Photographs: Nicos Louca
Texts: Savvas Christodoulides,
Eleni S. Nikita, Panagiotis Agapitos
Printing: Kailas Printers
*The catalogue #1 of Nikos Kouroussis
was printed on Favini recycled paper
120g in 500 copies in March 2015*

Εικαστικοί Καλλιτέχνες Κύπρου
Φυτόριο Εικαστικής Καλλιέργειας
Οδός Νεχρού 2,
Λημοτικός Κήπος Λευκωσίας, 1102
22681088, vartcy@gmail.com

Visual Artists Association, Cyprus
Phytorio
2 Nehru street,
Nicosia Municipal Garden, 1102
22681088, vartcy@gmail.com

Visual Artists Association, Cyprus

τιπὴς ἐνεκεν
1
honoris causa

ISBN: 978-9963-2165-0-5